

גליון יומי המאור היומי ללומדי הדף היומי

לזכרון עולם
הר"ר אליהו יחיאל מירון ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל
נלב"ע י"ט אייר תשנ"ט
ת.נ.צ.ב.ה

מוגש על ידי "מאורות הדף היומי" בני ברק ת.ד. 471 טלפון: 03-5775333 פקס: 03-7601020 דוא"ל: meorot@meorot.co.il

גליון מס' 997

יום ה' כ"א בתמוז תשס"ח (24/07/2008) / מסכת גיטין דף י"ג

על סדר היום

הנושאים המרכזיים בדף היומי

מנושאי הדף

תרומה גדולה
אין גירושין לאחר מיתה
אין שחרור לאחר מיתה
מתנת שכיב מרע

אין שחרור לאחר מיתה

כיוצא בדבר, אדם שציווה: כתבו שטר שחרור לעבדי ומת המצווה, לא ניתן לכתוב שטר שחרור לעבד לאחר מיתת אדונו, שכן עם מיתת האדון כבר יצא העבד מרשותו.

עם זאת לגבי מקרה שכתבו לעבד שטר שחרור וזיכו עבורו את השטר, נחלקו תנאים אם שחרורו בר-תוקף. שורש הנידון נעוץ בשאלה אם שחרור עבד מוגדר כזכות מובהקת עבורו, או שמא מאחר שיש עבדים שאינם חפצים להשתחרר מסיבות שונות, אין הדבר נחשב להם כזכות ולא ניתן לקבל עבורם שטר שחרור שלא מדעתם.

מתנת שכיב מרע

במשנה נאמר כי אדם שציווה קודם מותו: תנו במתנה סכום כסף זה לפלוני, דבריו חלים. למה ומדוע?

ובכן, הגמרא נושאת ונותנת בדבר, כיצד זוכה המקבל בכסף ללא שערך בו מעשה קניין. אחת האפשרויות שהגמרא מציעה, כי מדובר שהמצווה הורה כן בהיותו על ערש-דוי, שכן תקנו חכמים כי אדם הנוטה למות ומצווה לתת מממונו לפלוני, מתנתו חלה בלא עריכת קניין, שכן זמנו בהול ואין סיפק בידו לערוך קניין כדת וכדין וחששו חכמים שאם לא יוכל לצוות על ממונו כרצונו בעת חוליו הכבד, תטרף דעתו עליו.

תרומה גדולה

יבול ארץ ישראל חייב בהפרשת תרומות ומעשרות. עד הפרשתם היבול מכונה טבל האסור באכילה. תחילה מפרישים תרומה מן היבול - בה זוכים הכהנים. בדף היומי לומדים כמה מהלכות תרומה. לכהנים בלבד הותר לאכול תרומה, לא ללוויים וישראלים, עם זאת ישראלית שנישאה לכהן אוכלת תרומה בזכות בעלה הכהן, ועבד כנעני של כהן אוכל תרומה בזכות אדונו הכהן.

אין גירושין לאחר מיתה

בעל שציווה: כתבו גט לאשתי, אם מת הבעל קודם שנמסר הגט ליד האשה - לא ניתן לגרשה למרות שהוכן הגט בחיי הבעל, שכן הבעל כבר מת ואינו יכול יותר לגרש את אשתו והרי היא ככל אלמנה. כמה וכמה השלכות הלכתיות לכך שהיא אלמנה ולא גרושה, המרכזית שבהם: אם מת בעלה בלא בנים היא זקוקה להתייבם, כפי שלמדנו בהרחבה במסכת יבמות, ברם אילו היתה גרושה היתה פטורה מכך.

יתרה מכך, גם אם כותבי הגט כתבוהו וזיכוהו לאשה עוד בחיי הבעל ואחר כך מת הבעל, אין אותה אשה מגורשת, טעם הדבר: רק פעולה בעלת מאפיין מובהק של זכות אפשר לבצע עבור אדם שלא בהסכמתו המפורשת, ומאחר שגירושין אינם עונים על מצב זה, אין אדם אחר יכול לקבל גט עבור אשה, אלא אם כן היא מינתה אותו כשליח.

הלכה יומית

מתוך "מאורות ההלכה"

דף יג / ברכות קריאת שמע

סמיכות גאולה לתפילה - תפילה בציבור

מעלת סמיכת גאולה לתפילה בתפילת שחרית¹, עדיפה על מעלת התפילה בציבור².

על כן, מי שנתאחר בשחרית לבוא לבית הכנסת, ומצא שהציבור עומדים סמוך לתפילת שמונה-עשרה, לא יעמוד להתפלל שמונה-עשרה עם הציבור, משום שעל ידי כך לא יסמוך גאולה לתפילה, אלא יקרא קריאת שמע וברכותיה, ואחר כך יתפלל תפילת שמונה-עשרה. ואף על פי שעל ידי כך יהיה צריך להתפלל ביחיד ומפסיד תפילה בציבור, מכל מקום סמיכת גאולה לתפילה עדיפה³.

סמיכת גאולה לתפילה בשבת

דעת ה'שלחן ערוך', שענין סמיכת גאולה לתפילה הוא בין בשבת ובין בימות החול⁴.

הרמ"א הביא, שיש אומרים שבשבת אין צריך לסמוך גאולה לתפילה. הטעם לכך הוא, שענין סמיכת גאולה לתפילה נלמד ממה שנאמר 'וענך ה' ביום צרה' בסמוך לה' צורי וגואלי, כמבואר לעיל, וכיון שבשבת אינו זמן צרה, אין צריך לסמוך גאולה לתפילה⁵. וסיים הרמ"א, שטוב להחמיר גם בשבת לסמוך גאולה לתפילה. אולם במקום הצורך מותר להפסיק, והיינו, שאם סיים 'גאל ישראל' ושמע שהציבור עונים 'אמן יהא שמה רבא' וכו', 'קדושה' או 'ברכו', יענה עמהם⁶.

1 אולם בתפילת ערבית פסק השו"ע בסי' רל"ו סעי' ג' שמעלת תפילה בציבור עדיפה על סמיכת גאולה לתפילה, ולכן פסק שאם מצא ציבור שקראו כבר קריאת שמע ועומדים להתחיל להתפלל תפילת שמונה-עשרה, יתפלל עמהם שמונה-עשרה, ואחר כך יקרא קריאת שמע וברכותיה. ועיין בכף החיים שם אות כ"ב מה שכתב בזה על פי הסוד.

2 סי' ק"א סעי' ג'.

3 שם.

4 שם בבית יוסף ובשערי תשובה ובמ"ב ס"ק ח' ובכף החיים אות ט' ושם אות ו' בשם האריז"ל.

5 שם סעי' ג' ברמ"א. והדעה הראשונה - דעת השו"ע, שפסוק זה אינו אלא אסמכתא, ועיקר ענין סמיכת גאולה לתפילה הוא מדברי חכמים, ולכן אין לחלק בזה בין ימות החול לשבת - שם במ"ב ס"ק ח'.

6 ולענין יום טוב כתב הרמ"א שלכל הדעות דינו כימות החול, והוא בכלל הפסוק 'וענך ה' ביום צרה', כיון שהימים טובים הם ימי דין, כמבואר בראש השנה פרק א' משנה ב' 'בפסח נידונים על התבואה, בעצרת נידונים על פירות האילן, בחג נידונים על המים'. וכן ראש השנה הוא יום דין לכל באי עולם.

7 שם ובמ"ב ס"ק ט' ובבה"ל ד"ה וטוב להחמיר. ועיין בתהלה לדוד שם ס"ק ז' שבשבת יש לענות 'אמן אחר גאל ישראל'.

8 ועיין בה"ל שם שגם בשבת אם איהר לבוא אל בית הכנסת, לא יבטל ענין סמיכת גאולה לתפילה כדי להתפלל בציבור.

מוקדש לעילוי נשמת
מרת פרומה רינה וקנין ע"ה בת גילה עינבל ז"ל
נלב"ע כ"א תמוז תשנ"ב
הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

זמן שווה...
לפרטים: 1700-500-151